

Totalitarismos europeos, propaganda y educación. Una historia visual desde los NO-DO d'Eulàlia Collelldemont i Conrad Vilanou (Coords.)

Per CARMÉ GIL I PARDO

Aquest és un treball d'investigació sobre temàtica educativa, sobretot al voltant de les imatges i missatges que donaven els No-Do's i altres mitjans audiovisuals dins de l'Estat espanyol i també en altres estats totalitaris, coordinat pels professors Eulàlia Collelldemont de la Universitat de Vic i per Conrad Vilanou de la Universitat de Barcelona. En total han col·laborat en aquesta obra 21 professors de diferents universitats de: Vic, Barcelona, Hamburg, Lisboa, Birmingham, Letònia, Múrcia, l'OUC, la Universidad a Distancia i la Complutense de Madrid. Cada un d'ells ha cooperat en un camp concret de l'educació. A tall informatiu solament assenyalarem els títols que agrupen temes específics: “Estudio, análisis e

interpretación de los espacios educativos en los NO-DO: cartografías de una educación franquista”; “Los ambientes educativos representados en los NO-DO”; “Los agentes educativos representados en los NO-DO” i “Totalitarismo, propaganda y educación: una visión desde Europa”.

La recerca de tots aquests autors s'ha encaminat a analitzar els documentals i noticiaris de temàtica educativa filmats durant la dictadura del general Franco, per tal de veure quin era el model pedagògic que s'oferia a la joventut espanyola.

Aquest estudi s'ha dissenyat, tal com diuen els seus autors, amb els següents objectius:

1.- Recuperar el patrimoni audiovisual de temàtica educativa per a promoure la seva difusió i estudi. Els seus resultats es poden consultar a: https://www.uvic.cat/sites/default/files/registro_repot.pdf.

2.- Aprofundir en les relacions entre propaganda, ideologies i educació.

3.- Analitzar i interpretar el patrimoni audiovisual produït durant el franquisme mitjançant anàlisis qualitatives de les representacions dels següents eixos: propaganda, ideologia i educació; concepció política de l'educació; concepció subjectes educatius, i representació dels coneixements curriculars.

4.- Promoure el coneixement del patrimoni audiovisual i de la seva anàlisi i interpretació en l'entorn nacional i europeu.

L'aportació de tots aquests autors esdevé una gran font d'informació, és una recerca exhaustiva de tots els No-Do's espanyols que fan referència a l'àmbit educacional sota un règim totalitari, des del 1943 al 1975.

L'obra mostra el potencial (anti)pedagògic dels règims dictatorials, com aquests, sobretot en el cas de l'espanyol i a través de les imatges i

comentaris dels No-Do's, es comprova com estaven més per la labor d'un model assistencial que no pas educatiu, principalment en els primers anys dels infants. Per aquest motiu, els totalitarismes donaven una gran importància al fet propagandístic i el NO-DO fou el mitjà per excel·lència.

Els documentals volien transmetre la preocupació que el nou règim, sorgit després de l'enfrontament bèl·lic del 1936-1939, tenia en la formació del nou home, sobretot home, ja que aquest ocuparà l'espai públic. A la dona se li reserva, o se l'arracona o potser millor dit se la margina, a un espai privat que no serà un altre que el de la llar.

La política educativa espanyola posava, a través dels No-Do's, molt d'interès en la propaganda i això ho demostra aquest llibre quan analitza el reportatge número 98B, del 13/11/1944, referit a la inauguració d'una *Casa Cuna* on no es visualitza cap infant ja que, el que es volia es fer publicitat de l'activitat portada a terme per l'organització de l'*Auxilio Social*. Aquesta *Casa Cuna* fou inaugurada pel dictador Franco, acompanyat de la seva esposa i d'autoritats militars i falangistes, tots ells, així com el personal sanitari tot fent la salutació feixista. Les llars d'infants no eren centres educatius sinó llocs on es deixaven les criatures quan les seves mares treballaven, i sense cap mena de pudor ho diu el *No-Do* número 1297A del 13/11/1967: els infants són "atendidos y vigilados", han passat 23 anys entre els dos reportatges però el tarannà educatiu seguia sent el mateix. L'única diferència radica en que en l'últim No-Do sí surten criatures i no es feia la salutació feixista. Però per moltes inauguracions que es fessin, la manca d'escoles era un fet ben palès dins de tot el territori espanyol.

El llibre d'aquests autors indaga en les diferents etapes del món educatiu i cultural: llars d'infància, estudis secundaris i universitaris, posant de manifest el centralisme acadèmic i la manca d'una investigació científica.

En aquest tema de l'educació, com en tots els altres que va tractar el *No-Do*, mai es va mostrar una alternativa a la informació que es presentava, l'espectador veia només allò que la pantalla dels cinemes oferia, sense platejar-se cap anàlisi, els documentals només donaven un punt de vista, no portaven a cap reflexió i els comentaris que acompanyaven a les imatges, com sempre, es limitaven a narrar el que l'espectador ja veia en pantalla.

Collelldemont, Eulàlia, Vilanou, Conrad (Coords.), *Totalitarismos europeos, propaganda y educación. Una historia visual desde los NO-DO*, Gijón, Ediciones Trea, 2020 Colección Biblioteconomía y Administración Cultural, 400 páginas.